

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιάννης Δάλλας: [Σαν ιπποπόταμος...]

(Κ.Ν.Λ. Γ' Λυκείου, σ.75)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποιο γεγονός έδωσε την αφορμή για την “κατάθεση” του ποιητή;
2. Η πρώτη μεταπολεμική γενιά, στην οποία ανήκει και ο Γ. Δάλλας, εκφράζει με το έργο της εμπειρίες από τους αγώνες της πρόσφατης ιστορίας μας. Μπορείτε να επισημάνετε στο ποίημα στοιχεία που συνηγορούν υπέρ αυτής της άποψης;
3. Για τον Γ. Δάλλα αναφέρεται κάπου:¹ “Ο ποιητής καταθέτει με ειλικρίνεια ανοιχτά τα χαρτιά του. Είναι ο πολίτης που περιφέρεται στην αγορά. Ζει την ιστορία του τόπου του στην κρίσιμη καμπή.” Από ποια στοιχεία του ποιήματος διαπιστώνετε ότι η ποίηση του Δάλλα είναι βιωματική;

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Πώς πετυχαίνει ο ποιητής να δώσει αφηγηματικό τόνο στο ποίημα; Εμπλέκεται ο ίδιος στην αφήγηση (εξιστόρηση) των γεγονότων;
2. Ποιος είναι ο χώρος στον οποίο εξελίσσεται η ποιητική αφήγηση;²
3. Ποιες χρονικές αναφορές υπάρχουν στο ποίημα; Πώς εξελίσσεται ο χρόνος της ποιητικής αφήγησης;
4. Ποια είναι η βασική παρομοίωση του ποιήματος; Είναι πετυχημένη, κατά τη γνώμη σας;
5. Σημαντική λειτουργία στο ποίημα έχουν οι εικόνες. Να τις καταγράψετε και να επισημάνετε τα συναισθήματα που προβάλλουν.

¹ Μαρτιόλης Π., “Γιάννη Δάλλα: [Σαν ιπποπόταμος...] και η λανθάνουσα εξακτίνωση του ποιήματος στο σώμα της “Ανατομίας”, π. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τχ. 43, Νοε.- Δεκ. 1988, σσ. 75-81.

² Ως ευρύτερος χώρος μπορεί να θεωρηθεί η πολιτεία και κατ’ επέκταση ο τόπος και ως στενότερος η κεντρική πλατεία.

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Τι καταθέτει ο ποιητής στο κείμενο αυτό;
2. Πώς φαντάζεστε την παρέλαση που διέλυσαν τα τανκς;
3. Γιατί άδειασε η πολιτεία;
4. Να σχολιάσετε το στίχο: “Με τις σημαίες πατημένες τις κραυγές της στον αγέρα ασπρόρουχα του πανικού”. Ποιο είναι το βαθύτερο νόημά του;
5. Πώς αντιλαμβάνεστε τη φράση: “Κι έγινε η νύχτα ποταμός ..”;

2.4. Σχολιασμός αδιάκτου λογοτεχνικού κειμένου:

Τ. Γκρίτση Μιλλιέξ: Μια ιστορία της Αντίστασης³

Χρονικό

.....
...

Κόντευε μεσημέρι. Ένας ήλιος ανοιξιάτικος, χαρούμενος, έσπαζε πάνω στις πιπεριές κι οι νερατζιές ζετρελαμένες μαζί με τους δεμένους τους καρπούς σκορπούσανε μιαν έντονη μυρωδιά από τα δίφορα νερατζάκια που μας γαργαλούσανε και δίνανε στην περπατησιά μας έναν αέρα ζέγνοιαστο, προσκόπων που πάνε εκδρομή και όχι σκλάβων που πάνε να καταλύσουν τα δεσμά τους. Απ’ όλους τους περιφερειακούς δρόμους της Αθήνας ξεμπουκάρανε κατά εκατοντάδες άνθρωποι και ξεχύνονταν προς το κέντρο. Από την Ομόνοια ακούγονταν τα πρώτα λόγια του Ύμνου και στο Σύνταγμα ηχούσε του “σπαθιού την τρομερή”. Μερμήγκιαζαν οι δρόμοι, θορυβούσε η καρδιά μας, θαρρούσαμε όλη τη γη στα χέρια μας την ώρα εκείνη. Όλα αυτά σε λίγα λεπτά, κι άξαφνα.

- Έρχονται, κατεβαίνουν με τανκς, προφυλαχτείτε!

Τα χέρια γρήγορα πασπατεύουν την τσάντα, πετάγονται οι πρώτες προκηρύξεις, γιομίζουν τα κεφάλια μας, τα πεζοδρόμια, άσπρα φύλλα χαρτιού, ο ενθουσιασμός ακόμα μας σπρώχνει προς το κέντρο.

Μια, δυο, τρεις ριπές πολυβόλου. Το κύμα σταματάει, αναδεύεται, γίνεται ένα δευτερόλεπτο σιωπής, κι ακούγεται καθαρό, βαθύ το μονγκανητό των σιδερένιων μηχανών που κατεβαίνουν. Μια μπρος, μια πίσω, το πλήθος πυκνώνει, αυτοί που είναι στο δρόμο σπρώχνουν για ν’ ανεβούν στα πεζοδρόμια, εκείνοι που είναι στις γωνιές υποχωρούν προς τα στενά, η στιγμή είναι κρίσιμη, δεν πρέπει να οπισθοχωρήσουμε. Τα τανκς προχωρούν, φαίνονται αποφασισμένα να μη βρουν εμπόδια. Η διαταγή έρχεται ανώνυμη.

³ Κ.Ν.Α. Β’ Λυκείου, σσ. 343-344.

“Προχωρήστε!”. Δεν κινείται κανείς. “Προχωρήστε!”. Οι δρόμοι κενώνονται, τα πεζοδρόμια πήζουν, πήζουνε και στα στήθη οι φωνές. Τα τανκς προχωρούν, όρθιοι με κάσκες, με πολυβόλα τεταμένα προς όλες τις κατευθύνσεις οι στρατιώτες του Γ' Ράιχ, θαρρείς, παρελαύνουν.

Από μακριά τα πρώτα λόγια του Ύμνου, από μακριά κι οι πυροβολισμοί. Αρχίζει ν' αραιώνει κι ο κόσμος στα πεζοδρόμια, τον καταπίνουν οι εσωτερικοί δρόμοι.

- Μη φεύγετε, σταματήστε τους, ζήτω το Έθνος.

Πάντα ανώνυμη η κραυγή.

Κι άξαφνα, εκεί Ομήρου κι Ακαδημίας, καθώς σαν τεράστιες χελώνες κατεβαίνουν οι μηχανές, ένα τρελό κοριτσίστικο κεφάλι με ανεμισμένα στον ήλιο τα μαλλιά, βγάζει το μαύρο της γοβάκι, το σφεντονίζει πάνω στην κάσκα του οδηγού και φωνάζει:

- Ακολουθήστε όσοι έχετε καρδιά!

.....

...

(απόσπασμα)

Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές μπορείτε να εντοπίσετε στο ύφος και το περιεχόμενο του παραπάνω αποσπάσματος και του εξεταζόμενου ποιήματος;

Τ. Πατρίκιος: Διαδήλωση ⁴

*Σαν δώσαμε τα χέρια νύχτωνε πια
πλήθη ξεχύνονταν απ' τους ανάστατους δρόμους.
Μέσα στους δρόμους σκορπίστηκε η ζωή μας
μέσα στο πλήθος ξαναφτιάχνεται η ζωή μας.*

Μάης '68

1. Ποια είναι η σημασία του “πλήθος” στο παραπάνω ποίημα;
2. Να συγκρίνετε την εικόνα της διαδήλωσης του ποιήματος με εκείνη της παρέλασης στο [Σαν ιπποπόταμος...].

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Σε ποιο γεγονός εστιάζει ο ποιητής την κατάθεσή του; Ποιο καθεστώς υπαινίσσεται;

⁴ Πατρίκιος Τ., *Προαιρετική Στάση*, εκδ. Ερμής, Αθήνα 1974, σ. 10.

2. Ποια εντύπωση σας δημιουργούν οι στίχοι: “Άδειασε τότε η πολιτεία ...
ασπρόρουχα του πανικού”;